

Rozšíření druhu *Trox (Niditrox) perrisii* (Coleoptera: Trogidae) v České republice

Distribution of Trox (Niditrox) perrisii (Coleoptera: Trogidae) in the Czech Republic

Ondřej Konvička¹ & Jiří Ch. Vávra²

¹Kúty 1959, CZ-760 01 Zlín, Czech Republic; e-mail: brouk.vsetin@centrum.cz

²Ostravské muzeum, Lechowiczova 4, CZ-702 00 Ostrava 1, Czech Republic; e-mail: jiri.vavra@ostrmuz.cz

Key words: Coleoptera, Trogidae, *Trox (Niditrox) perrisii*, faunistics, Czech Republic

Abstract: This paper presents current knowledge on distribution of keratin beetle *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868 in the Czech Republic. The species is recorded from eleven new localities in Moravia, and from the territories of Chřiby Mts., Javorníky Mts., and Northern Moravia region it is reported for the first time. This nidicolous beetle is rarely collected and seems to be associated with preserved natural forest habitats. New records and literature data are shown on the map.

ÚVOD

Hlodáč *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868 je západopalearktický druh, který se vyskytuje v Evropě, severní Africe a v Turecku. Jeho nejsevernější výskyt je uváděn z Běloruska, Polska a Ruska (PITTINO & BEZDĚK 2016; BYK et al. 2019). SHOKHIN (2019) považuje druh v evropské části Ruska za introdukovaný. *Trox (N.) perrisii* je jedním ze sedmi taxonů čeledi Trogidae, které se vyskytují v České republice (JUŘENA & TÝR 2008). Z Čech byl hlášen pouze dvakrát z Křivoklátska (KRÁL & RÉBL 2007; RÉBL 2010). Kromě těchto údajů je dosud známý jen z oblasti jižní Moravy, odkud byl vícekrát publikován (např. HLADIL 1973; KRÁL & VITNER 1993, 1996; RESL 1998; JUŘENA et al. 2000, 2008). Rozšíření v České republice shrnuli JUŘENA et al. (2008).

Jedná se o nidikolní druh, který je bionomicky vázán na substráty v hnízdech čápů, volavek, dudka chocholatého nebo dravých ptáků žijících v dutinách stromů, kde se vyvíjí jeho larvy a kde se také často se vyskytuje společně s druhem *Trox (Niditrox) scaber* (Linnaeus, 1767) (KRÁL & RÉBL 2007; JUŘENA et al. 2008). Imaga

lze najít prakticky po celý rok, nálezy jsou uváděny od ledna do července a od září do listopadu (VÁVRA & SCHILLHAMMER 1993; JUŘENA et al. 2008), druh je atrahován světelnými zdroji.

V Červeném seznamu bezobratlých České republiky je zařazen do kategorie ohrožených druhů (KRÁL & BEZDĚK 2017). Níže uvádíme nové, dosud nepublikované nálezy z Moravy.

METODIKA

Čísla faunistických čtvrců jsou použita dle publikací ZELENÝ (1972) a NOVÁK (1989). V mapě rozšíření (Obr. 2) jsou vyznačeny všechny nové nálezy i publikované údaje z prací HLADIL (1973), KRÁL & VITNER (1993, 1996), RESL (1998), JUŘENA et al. (2000, 2008), KRÁL & RÉBL (2007) a RÉBL (2010).

Použité zkratky: coll. = sbírka, det. = determinoval, ex. = kus(y), leg. = sbíral, Mts. = pohorie, NP = národní park, NPP = národní přírodní památka, PP = přírodní památka, PR = přírodní rezervace.

VÝSLEDKY

Nálezy *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868:

Moravia mer.:

Hustopeče env., PP Kamenný vrch u Kurdějova (7066), 25. VII. 2019, 1 ex., na UV světlo na stepi, J. Vávra leg., det. et coll.

Bzenec-Přívos env., PR Oskovec (7069), 18. IV. 2003, 1 ex., v hnízdě volavky v lužním lese; 7. X. 2005 (larvy), 2 ex., imaga vychována z detritu hnízda volavky popelavé (*Ardea cinerea*) společně s dalšími druhy brouků, například *Trox scaber* (Linnaeus, 1767), *Ectamenogonus montandoni* (Buysson, 1889) (Elateridae) a *Dermestes bicolor bicolor* Fabricius, 1781 (Dermestidae), vše J. Vávra leg., det. et coll.

NP Podyjí, Znojmo env., Podmolí (7161), 380–390 m n. m., 3. VI. 2017, 1 ex., na UV světlo v prosvětleném smíšeném lese s převahou dubů na horním okraji svahu nad řekou Dyjí, J. Vávra leg., det. et coll.

NP Podyjí, Znojmo env., Popice – Sealsfieldův kámen (7161), 370 m n. m., 30. VI. 2019, 1 ex., na UV světlo v dubovém lese na horní hraně svahu nad řekou Dyjí, T. Sitek (Ostrava) leg. et coll., J. Vávra det.

NP Podyjí, Vranov nad Dyjí – letohrádek Brajtava (7161), 460 m n. m., 29. VI. 2010, 1 ex., na UV světlo ve smíšeném lese na horní hraně svahu nad řekou Dyjí, J. Vávra leg., det. et coll.

NP Podyjí, Znojmo env., Havraníky – Nad Papírnou (7162), 330 m n. m., 6. VI. 2014, 1 ex., na UV světlo společně s *Trox (N.) scaber* na okraji lesostepi a řídkého smíšeného lesa na horní hraně svahu nad řekou Dyjí, J. Vávra leg., det. et coll.

Mikulov env., PR Svatý kopeček (7165), 31. V. 2018, 1 ex., na UV světlo na okraji stepi a smíšeného lesa, J. Vávra leg., det. et coll.

Valtice env., NPP Rendezvous (7266), 30. IV. 2018, 2 ex., na UV světlo v dubovém lese, J. Vávra leg., det. et coll.

Moravia or.:

Javorníky Mts., Huslenky env., PR Makýta (6774), 735 m n. m., 8. VI. 2018, 2 ex., na světlo společně s *Trox (N.) scaber* ve staré bučině, O. Konvička leg., det. et coll.

Obr. 1: *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868 z Havraníků v Národním parku Podyjí; délka těla 6,4 mm (Foto: J. Sitek).
Fig. 1: *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868 from Havraníky in Podyjí National Park; body length 6.4 mm (Photo: J. Sitek).

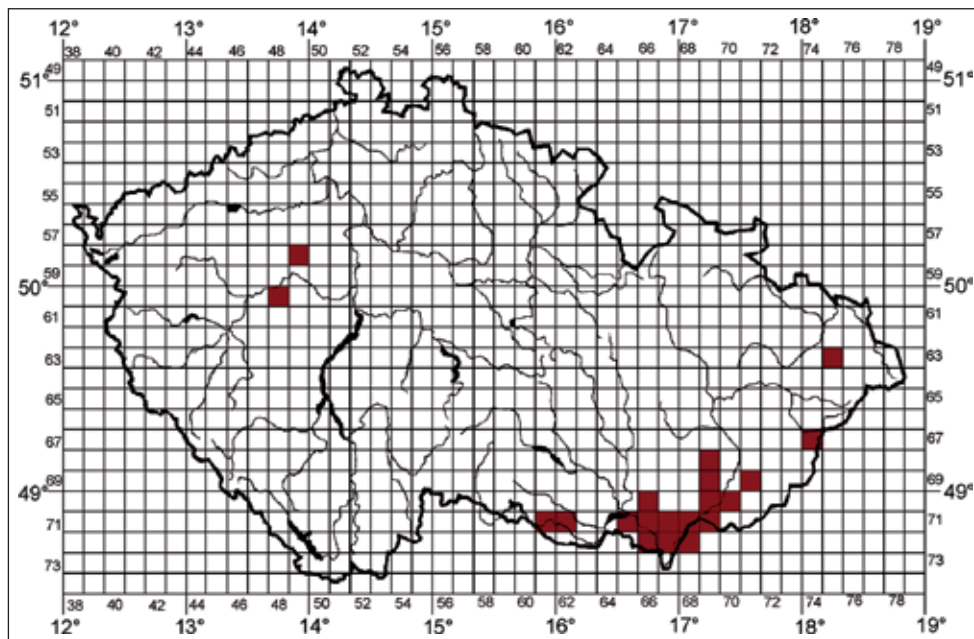
Chřiby Mts., Buchlovice env., PR Holý kopec (68–6969), 370–548 m n. m., XI. 2014, 14 ex., v substrátu z budek sov v dubovém a bukovém lese, L. Kandrnál (Kunovice) leg., det. et coll.

Moravia bor.:

Hukvaldy (6375), 24. V. 2011, 1 ex., pod kůrou starého, padlého kmene topolu na louce v oboře, J. Vávra leg., det. et coll.

DISKUZE A ZÁVĚR

Prezentované výsledky doplňují poznatky o výskytu *Trox (Niditrox) perrisii* na Moravě. Údaje z Chřibů, Javorníků a ze severní Moravy představují první nálezy z těchto oblastí. Výrazně tak směrem na sever a na východ rozšiřují znalosti o jeho areálu na Moravě. Zajímavým je nález z PR Makýta z nadmořské výšky 735 m n. m., což je zatím nejvyšší známá nad-

Obr. 2: Mapa rozšíření *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868 v České republice.

Fig. 2: The distribution of *Trox (Niditrox) perrisii* Fairmaire, 1868 in the Czech Republic.

mořská výška výskytu *T. (N.) perrisii* v České republice. Nálezy pocházejí především z přírodně bohatých, lesních biotopů s dostatkem různověkých, starých či poškozených doupných listnatých stromů, které vytvářejí vhodné podmínky pro vývoj tohoto nidikolního druhu. Je velmi pravděpodobné, že je široce rozšířen na dalších podobných biotopech, ale uniká pozornosti entomologů díky svému skrytému způsobu života v nedostupných dutinách a hnízdech.

PODĚKOVÁNÍ

Rádi bychom poděkovali Ladislavu Kandrnálovi (Kunovice) a Tomáši Sitkovi (Ostrava) za poskytnutí faunistických údajů, Janu Sitkovi (Frýdek-Místek) za zhotovení fotografie druhu a recenzentům Aleši Bezděkovi (České Budějovice) a Davidu Královi (Praha) za podnětné připomínky k textu. Práce je součástí projektu Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice organizovaného Agenturou ochrany přírody a krajiny

České republiky (Registrační číslo projektu EIS: CZ.05.4.27/0.0/0.0/17_078/0005239).

LITERATURA

- BYK A., GAZUREK T. & TYLKOWSKI S. (2019): Keratin beetle *Trox perrisii* Fairmaire, 1868 (Coleoptera: Trogidae): first records for Greece and Poland, with a review of its distribution and ecology. *Acta Zoologica Bulgarica* 71: 37–46.
- HLADIL J. (1973): Příspěvek k faunistice Coleopter Moravy a Slovenska. (Beitrag zur Faunistik der Käfer Mährens und der Slowakei). *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* 9: 73–74 (in Czech, German abstract).
- JUŘENA D., BEZDĚK A. & TÝR V. (2000): Zajímavé nálezy listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) na území Čech, Moravy a Slovenska. (Interesting faunistic records of Scarabaeoidea (Coleoptera) from Bohemia, Moravia and Slovakia). *Klapalekiana* 36: 233–257 (in Czech, English summary).
- JUŘENA D. & TÝR V. (2000): Seznam listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) České republiky a Slovenska. (Checklist of Scarabaeoidea (Coleoptera) of the Czech Republic and Slovakia). *Klapalekiana* 44 (supplementum): 3–15 (in Czech, English summary).
- JUŘENA D., TÝR V. & BEZDĚK A. (2008): Příspěvek k faunistickému výzkumu listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) na území České republiky a Slovenska. (Contribution to the faunistic research on Scarabaeoidea (Coleoptera) in the Czech Republic and Slovakia). *Klapalekiana* 44 (supplementum): 3–15 (in Czech, English summary).

- lekiana* 44 (supplementum): 17–176 (in Czech, English summary).
- KRÁL D. & BEZDĚK A. (2017): Scarabaeoidea (vrubounovití), pp. 409–413. In: HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red List of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates). *Příroda* 36: 1–612 (in Czech and English).
- KRÁL D. & RÉBL K. (2007): Faunistic records from the Czech Republic – 230. Coleoptera: Trogidae. *Klapalekiana* 43: 186.
- KRÁL D. & VITNER J. (1993): Faunistické síťové mapování listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) Československa – výběr výsledků získaných v letech 1989–1990. (Faunistic grid mapping of Czechoslovak Scarabaeoidea (Coleoptera) – selected results obtained in 1989–1990). *Klapalekiana* 29: 25–36 (in Czech, English abstract).
- KRÁL D. & VITNER J. (1996): Coleoptera: Scarabaeoidea, pp. 419–431. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA R. (eds): Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO, III. *Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia* 94: 409–631.
- NOVÁK I. (1989): Seznam lokalit a jejich kódů pro síťové mapování entomofauny Československa. [Check-list of localities and codes for grid mapping of entomofauna of Czechoslovakia]. *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* 25: 3–84 (in Czech).
- PITTINO R. & BEZDĚK A. (2016): Family Trogidae W. S. Macleay, 1819, pp. 53–58. In: LÖBL I. & LÖBL D. (eds): *Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 3: Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. Revised and Updated Edition*. Brill, Leiden/Boston, i–xxvii + 983 pp.
- RÉBL K. (2010): Výsledky faunistického průzkumu brouků (Coleoptera) na území Chráněné krajinné oblasti a Biosférické rezervace Křivoklátsko (Česká republika). (Results of faunistic survey of beetles (Coleoptera) in the territory of Protected Landscape Area and Biospheric Reservation Křivoklátsko (Czech Republic)). *Elateridium* 4 (supplementum): 1–253 (in Czech, English abstract).
- RESL K. (1998): Faunistické zprávy z Moravy – 8. Coleoptera: Trogidae, Carabidae. (Faunistic records from Moravia – 8. Coleoptera: Trogidae, Carabidae). *Sborník Přírodovědného Klubu v Uherském Hradišti* 3: 117 (in Czech, English title).
- SHOKHIN I. V. (2019): Trogidae, pp. 511–513. In: ORLOVA-BIENKOVSKAYA M. Ya. (ed.): *Spravochnik po chuzherodnym zhestkokrylym evropeyskoy chasti Rossii*. (Inventory on alien beetles of European Russia). G. V. Mukhametov, Livny, 882 pp. (in Russian, English abstract).
- VÁVRA J. & SCHILLHAMMER H. (1993): *Philonthus hanae* sp. n. from Moravia (Coleoptera: Staphylinidae). *Entomological Problems* 24(2): 35–37.
- ZELENÝ J. (1972): Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. (Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zwecke der faunistischen Forschung). *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* 8: 3–16 (in Czech, German abstract).